

9. Sustainable Development Goals: 5. Gender Equality. *United Nations Ukraine*. URL: <https://ukraine.un.org/en/sdgs/5>

10. The Ministry of Foreign Affairs of Ukraine and UN Women deepen cooperation to build a gender-responsive diplomatic service. *UN Women*. 2025. URL: <https://surl.li/sztiks>

Шпортун Дарія

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ КИТАЮ КРІЗЬ ПРИЗМУ ІНІЦІАТИВИ «ОДИН ПОЯС, ОДИН ШЛЯХ»

Ключові слова: публічна дипломатія Китаю, м'яка сила, ініціатива «Один пояс, один шлях», зовнішня політика КНР, геополітичний вплив.

Keywords: China's public diplomacy, soft power, Belt and Road Initiative, foreign policy of the PRC, geopolitical influence.

Актуальність дослідження публічної дипломатії Китаю крізь призму ініціативи «Один пояс, один шлях» (англ. Belt and Road Initiative, або BRI) зумовлена зростанням геополітичного впливу КНР на глобальній арені та активним переформатуванням міжнародного порядку, що відбувається в умовах загострення китайсько-американського суперництва. Китайська ініціатива, яка охопила понад 140 країн і перетворилася на найбільший інвестиційний проєкт сучасності, становить феномен, у якому економічна експансія нерозривно поєднується з культурно-дипломатичним впливом.

Ініціатива «Один пояс, один шлях» вже досліджувалася в контексті стратегічних цілей, інструментів формування іміджу та механізмів реалізації м'якої сили, що простежується у працях Нуреттін Акчай, Вана Ївея та Девіда Шембау, які розглядають BRI як елемент ширшої зовнішньополітичної стратегії КНР. Окремий напрям становлять дослідження медійного та цифрового виміру публічної дипломатії, зокрема ролі нових медіа, стратегічних комунікацій і міжнародного інформаційного середовища, що аналізують Лі Хонгсю та Анвітаман Датта.

Метою статті є визначити роль ініціативи «Один пояс, один шлях» в реалізації публічної дипломатії КНР, розкриваючи її ключові механізми, цільові аудиторії та ідеологічне підґрунтя.

Публічна дипломатія може бути описана як залучення країни до комунікації з іноземною громадськістю з метою просування певних наративів для зміцнення м'якого впливу держави і просування національних інтересів. Інструменти досягнення цих цілей охоплюють міжнародне мовлення та міжнародний обмін, культурну дипломатію, а також інші аспекти стратегічної комунікації через медіа- і навіть психологічний тиск. Оскільки громадська думка відіграє вирішальну роль у сучасних міжнародних відносинах, комунікація стає ключовим інструментом впливу та дедалі вагомішим чинником у веденні зовнішньої політики.

Після формулювання концепції м'якої сили Джозефом Наєм КНР активно адаптував її у власному політичному дискурсі. Китайський відповідник м'якої

сили – 软实力 (піньїнь – Ruǎn shí lì) офіційно закріпився в політичній риторичі за керівництва Ху Цзіньтао [1]. Водночас китайська м'яка сила є значно більш державоцентричною, ніж у західній інтерпретації: вона реалізується через культурну політику, медійну експансію, освітні програми та економічну присутність. Серед ключових інструментів китайської публічної дипломатії виділимо Інститут Конфуція, державні медіа, широку систему освітніх і культурних обмінів.

Ідеологічним фундаментом цієї зовнішньополітичної стратегії є «Концепція спільноти зі спільним майбутнім для людства» (кит. 人类命运共同体). За ініціативи Генерального секретаря ЦК КПК Сі Цзіньпіна вона була додана до Статуту Комуністичної партії Китаю на XIX з'їзді КПК у жовтні 2017 р. і до преамбули Конституції КНР під час конституційних змін 2018 р. [8]. Китайський уряд описує цю концепцію як цінність, що є проявом мудрості КНР у розумінні світових тенденцій та напрямі людської долі, наголошуючи водночас на відмові від прагнення до глобальної гегемонії [2].

Головним мотивом залучення Китаю до публічної дипломатії є її потенціал у досягненні національних інтересів (кит. 国家利益). Відповідно до позиції колишнього міністра закордонних справ Ян Цзечі, публічна дипломатія має насамперед «захистити та просувати національні інтереси Китаю» [4]. Таке розуміння суттєво відрізняється від західних концептуалізацій, у яких акцент робиться на взаємному порозумінні та пошуку спільних підстав для співпраці.

Китайська публічна дипломатія орієнтована на іноземну аудиторію, однак тривають дискусії щодо конкретних адресатів: одні дослідники додають до цільової аудиторії як іноземні уряди, так і іноземну громадськість, тоді як інші – зокрема Чжао Кецзінь – наполягають на тому, що публічна дипломатія адресована виключно іноземній громадськості, а не урядам [1]. До того ж зарубіжні китайці (кит. 华侨, піньїнь – huáqíáo) також розглядаються як потенційна цільова аудиторія і водночас як активні актори китайської публічної дипломатії.

Одним із ключових інструментів китайської публічної дипломатії та економічної експансії є Ініціатива «Один пояс, один шлях» (кит. 一带一路). Натхненна у 2013 р. президентом Сі Цзіньпіном, вона спрямована на з'єднання Азії з Європою та Африкою через численні морські та сухопутні коридори. В економічному вимірі її мета полягає у просуванні координації політик, розвитку інфраструктури, безперешкодної торгівлі та фінансової інтеграції. Ініціатива отримала широке визнання як інструмент нарощування китайської м'якої сили та формування позитивного міжнародного іміджу через країни і регіони, що беруть участь у проєкті. Китайські інвестиції в рамках BRI сприяли суттєвому зміцненню м'якої сили Китаю, а сам проєкт називають «найвизначнішим кроком у сфері публічної дипломатії, який Китай зробив у цьому столітті» [5].

У 2017 р. BRI була навіть додана до Статуту Комуністичної партії Китаю, що засвідчує її центральне місце у зовнішньополітичному курсі країни [3]. Ініціатива активно підтримується публічно-дипломатичними кампаніями: президент Сі Цзіньпін неодноразово закликав хуацяо – китайських емігрантів – посилювати дії з просування китайського нарративу серед іноземної аудиторії. Ця тенденція особливо посилювалась із початком торговельної війни зі США, коли китайські

дипломати й посольства почали створювати акаунти в західних соціальних мережах, щоб протистояти зростаючій критиці на адресу КНР.

Публічна дипломатія відіграє інструментальну роль у зміцненні економічного співробітництва в рамках BRI. Офіційні візити на високому рівні, ділові переговори та інвестиційні форуми дають змогу Китаю залучати ширше коло міжнародних інвестицій і можливостей для економічної співпраці. Це забезпечує зручність торгівлі та інвестування між країнами вздовж маршруту, стимулюючи економічне зростання та спільний добробут. Показовим прикладом є Греція, де активна залученість Китаю через публічну дипломатію виявилась тісно пов'язаною з масштабними економічними інвестиціями, зокрема, у порт Пірей [5]. Після численних офіційних візитів та організації спільних економічних форумів китайська державна компанія COSCO придбала контрольний пакет акцій порту.

Водночас BRI не зводиться лише до економічних цілей. Усвідомлюючи необхідність ідеологічного та культурного зближення, Китай паралельно здійснює масштабні зусилля у сфері публічної дипломатії задля формування глобального розуміння і прийняття ініціативи. Дослідники, зокрема Ін Чжан, стверджують, що ці зусилля спрямовані не лише на роз'яснення цілей BRI, а й на нейтралізацію геополітичного скептицизму серед країн-партнерів [6]. Центральним наративом, що просувається через BRI, є концепція «Добре розповідати історію Китаю» (кит. 讲好中国的故事), а саме, свідоме формування іміджу КНР як відповідального глобального гравця, носія цивілізаційних цінностей та рушійної сили спільного процвітання [9].

На багатосторонніх майданчиках Пекін позиціонує ініціативу як модель взаємовигідного співробітництва та інструмент побудови «спільноти єдиної долі людства», яка йде до добробуту й кращого життя людей, але водночас у двосторонньому форматі адаптує наратив під очікування конкретної аудиторії, пропонуючи кожній країні власну версію історії Шовкового шляху. Китай використовує різні засоби для поширення цих наративів: придбання іноземних ЗМІ та співпрацю з ними, просування через онлайн-платформи та китайські соціальні мережі, а також реалізує стратегію «Великої зовнішньої пропаганди» (кит. 大外宣) [7], спрямовану на створення сприятливого іміджу країни в країнах, що беруть участь в ініціативі.

Отже, ініціатива «Один пояс, один шлях» виходить за межі суто економічного проекту, втілюючи комплексну стратегію Китаю з розширення свого геополітичного впливу через розвиток інфраструктури, торгівлі та культурно-освітніх обмінів. Публічна дипломатія відіграє ключову роль у просуванні ініціативи, даючи можливість Китаю формувати позитивний міжнародний імідж та підвищувати рівень довіри серед країн-учасниць під риторикою взаємної вигоди та духу Шовкового шляху. Зміцнення міждержавних зв'язків і розвиток логістичної інфраструктури сприяють регіональній інтеграції, однак водночас створюють економічну залежність країн-партнерів від Китаю, що посилює його переговорні позиції на міжнародній арені.

Джерела та література

1. Hartig F. How China Understands Public Diplomacy: The Importance of National Image for National Interests. *International Studies Review*. 2016. Vol. 18(4). P. 655–680. URL: <https://www.jstor.org/stable/26407898>
2. Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China. A Global Community of Shared Future: China's Proposals and Actions. 2023. URL: <https://surl.lu/znsqwh>
3. Vila Seoane M. F. China's Digital Diplomacy on Twitter: The Multiple Reactions to the Belt and Road Initiative. *Global Media and Communication*. 2023. Vol. 19(2). URL: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/17427665231185697>
4. Yang J. Promoting Public Diplomacy: Opinion. *China Daily USA*. 2011. URL: <https://surl.li/xnyfun>
5. Zacharias G. China's Public Diplomacy: Evolution, Challenges, and the Greek Case. *Journal of Liberty and International Affairs*. 2021. Vol. 6(3). P. 79–89. URL: <https://e-jlia.com/index.php/jlia/article/view/237>
6. Zhang Z. The Belt and Road Initiative: China's New Geopolitical Strategy? Working Paper. Research Division Asia / BCAS 2018. Session 2, October 2018. URL: <https://surl.li/riwndi>
7. 中华人民共和国政治宣传–对外宣传. Wikipedia. URL: <https://surl.li/duumkq>
8. 人类命运共同体. Wikipedia. URL: <https://surl.li/ismpsz>
9. 講好中國故事. Wikipedia. URL: <https://surl.li/ywntpy>